

Abstrakt v Čj

Milan Machovec přistupoval k otázce a hledání smyslu lidského života velice originálně a inspirativně. Je patrné, že jednotlivá období: a) Marxistické řešení (1946 - 1964), b) Naděje a konverze (1965 - 1989) a c) Mistr dialogu (1989 - 2003) se v pojetí otázky po smyslu lidského života lišila. Tyto rozdíly byly dány především historickou, politickou a společenskou situací doby. Také intelektuální zrání a životní zkušenosti se do chápání tohoto fenoménu podstatně promítly.

V první části („Marxistické řešení“) byl patrný Machovcův silně marxistický přístup, kterým se snažil nahlížet na otázku po smyslu lidského života. Vzhledem ke společenským okolnostem a možností je toto zpracování tématu zcela poplatné době, ve které vzniklo. Jde spíše o epigonské uchopení problému s malým podílem vlastní originality. Po interpretaci důležitých myšlenkových období v dějinách filosofie dochází k závěru, že jedinou možnou odpovědí na tuto složitou otázku je socialistické řešení, jehož základem je sociálně nediferencovaná společnost, postavená na rovnosti všech bez důrazu na lidskou individualitu a jedinečnost.

Druhá část („Naděje a konverze“) se podstatným způsobem liší od prvního zpracování. Myšlenky socialismu ustupují do pozadí a objevuje se existenciální interpretace smyslu lidského života, v jejímž pozadí stojí marxistické myšlenky. V této etapě je opět vidět silný vliv společenských změn, ale také nových možností, které Machovec měl, například cestování, jehož účelem většinou byly přednášky a styky s filozofy a teology jiných zemí na pojetí jeho klíčové problematiky. Tato doba je také podstatná tím, že se mění Machovcovo společenské postavení z úspěšného vysokoškolského pedagoga v člověka, který má existenční problémy. Všechny tyto okolnosti jsou v pojetí smyslu lidského života patrné.

A konečně v poslední etapě („Mistr dialogu“) dochází k dalším důležitým posunům v chápání tohoto fenoménu. Po roce 1989 se Machovec opět vrací do veřejného života. Přednáší, vydává a publikuje témata, o kterých musel dlouhou dobu mlčet. Jedním z nich je také téma smyslu lidského života, které je opět doplněno (např. o ženskou otázku, fetiš nebo o ekologické snahy) a rozvedeno v souřadnicích doby a Machovcova života.

Důležitými osobnostmi, které ovlivnily jeho pojetí této otázky, byli Erich Fromm a Konrad Lorenz. V tomto období tak vrcholí Machovcovy snahy o uchopení problematiky smyslu lidského života, která je v celém jeho díle nejdůležitější. Můžeme v ní spatřovat existenciálně-marxistickou interpretaci tohoto fenoménu s důrazem na lidskou humanitu. To je vrchol celého Machovcova díla.

Jinak řečeno, od poplatného socialistického řešení problematiky smyslu lidského života přechází Machovec k existenciálně-marxistické interpretaci, která v poslední etapě vrcholí hlubokým porozuměním otázce člověka s důrazem na lidskou humanitu. V tomto smyslu je důležité upozornit na existenciální přístup, který je určující především ve druhé polovině Machovcova života.

Pokud si položíme otázku: „Co je podle Milana Machovce smyslem lidského života?“ nedostaneme konkrétní odpověď. Je to pochopitelné, protože jde o velice složitou problematiku. A navíc, podobnou otázkou se zabývají myslitelé celého světa již téměř čtyři tisíce let a doposud se nepodařilo odpověď najít. Machovec k tomuto problému přistupuje jinak. Nedává odpovědi, ale naopak klade otázky a nároky na člověka. Témata, která s hledáním smyslu lidského života souvisejí, jsou tak Machovcem jasně vymezena: humanismus, žena, ekologie, vesmír, práce, bůh, fetiš, osobnost, systém, dějiny, budoucnost a především dialog. Tyto okruhy problémů je třeba chápat celostně, a ne izolovaně. V tomto smyslu je tak Machovec myslitelem celku, který klade otázky a okruhy problémů. Ty pak ukazují člověku cesty při hledání smyslu lidského života. Každý si z nich podle svých osobních souřadnic vybere to podstatné.

To, co je ale určující, je vlastní přežití člověka na této planetě. Jinak řečeno, pokud bude existovat člověk jako druh, bude tu stále někdo, kdo se po smyslu svého bytí bude ptát. Pokud člověk vyhyne a Země se stane neobyvatelná, nebude tu již nikdo, kdo se po smyslu lidského života bude tázat. Jedním ze způsobů takové záchrany je celoplanetární dialog lidí různých vyznání, vzdělání, barvy pleti nebo smýšlení. Právě při dialogu začíná mezilidské porozumění, člověk se člověku otevře a začíná spolu-pobývat tento „přirozený“ svět. Právě v něm se uskutečňuje pravý dialog a právě v něm hledá Machovec smysl lidského života.